

23.7.2021

EOAK/4950/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamiehen sijainen Mikko Sarja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Päivi Pihlajisto

ELINKEINOJOHTAJAN MENETTELY

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Jyväskylän kaupungin elinkeinojohtajan menettelyä. Kantelija viittasi Sanomalehti Keskisuomalaisessa 19.5.2020 olleeseen kirjoitukseen, jossa olleita elinkeinojohtajan lausuntoja ja esittämiä väitteitä kantelija pitää loukkaavina, paikkansa pitämättöminä ja virkamiehelle sopimattomina. Elinkeinojohtajan lausumat ja kannanotot olivat tyyliltään, asiattomuudeltaan ja kantelijaa leimaavina kantelijan mielestä herjauksia, joista kantelija pyysi oikeusasiamiehen selvitystä ja kannanottoa.

Kantelija katsoi, että elinkeinojohtaja syyllistää häntä lain mukaisten oikeuksien käyttämisestä. Kantelija viittasi hallintolain 6 §:ään ja katsoi, että syyllistäminen perusteettomista valituksista on ristiriidassa sen kanssa, että viranomaisen toiminnan on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Kantelija totesi, että häntä syytetään valitusoikeuden väärinkäytöstä, vaikka useat valitukset ovat johtaneet päätösten kumoamiseen, mikä taas johtuu päätösten puutteellisesta ja taitamattomasta valmistelusta, josta vastaavat virkamiehet.

Kantelija viittasi Keskisuomalaisessa olleeseen elinkeinojohtajan lausumaan, jossa elinkeinojohtaja viittaa kahteen tuomioistuimen ratkaisuun ja toteaa, että ”yksi mies nostaa itsensä demokraattisen päätöksenteon yläpuolelle mielipidepohjalta”. Kantelija katsoi, että tuomioistuinten päätökset todistavat sen, että elinkeinojohtajan väite on täysin perätön, koska kantelija ei tehnyt valituksia mielipidepohjalta vaan asiaperustein.

Kantelija viittasi Keskisuomalaisen otsikkoon ”Elinkeinojohtaja - - - sanoo - - -n aiheuttavan miljoonien tappiot yrityksille ja kiinteistönomistajille”. Kantelijan mukaan ko. lausuma on täysin perätön, minkä todistavat tuomioistuinten ratkaisut. Lausuma on kantelijan mukaan myös erittäin loukkaava, koska kantelija työskenteli Jyväskylän apulaiskaupunginjohtajana vuodet 1981-2002 ja hänen hyvin oleellinen tehtävänsä oli omalta osaltaan pitää huoli siitä, että yrittäjät pystyvät keskeisinä työllistäjinä toimimaan kaupungissa hyvin.

Edelleen kantelija viittasi Keskisuomalaisen uutisen kohtaan, jossa elinkeinojohtaja toteaa, että ”valitusoikeus kuuluu demokratiaan,

mutta niin kuuluu myös enemmistön päätöksen hyväksyminen. Asettamalla oman mielipiteensä ylitse valtuuston ja muiden luottamuselinten päätösten - - - ei kunnioita demokraattista päätöksentekoa” ja kohtaan, jossa elinkeinojohtajaa toteaa, että ”keskustan yllä leijuu valitusuhka, joka karkottaa tulevatkin investoijat”.

Kantelija kertoi olleensa koko uransa kuntien palveluksessa ja kunnioittavansa demokraattista päätöksentekoa. Elinkeinojohtajan lausunto on kantelijan mielestä ristiriidassa viranomaiselta edellytettävän tasapuolisuusvaatimuksen kanssa. Kantelija katsoi, että häntä ei kohdella kuten muita kaupunkilaisia, vaan hänestä on annettu kuva häirikkönä. Kantelija katsoi, että hänen julkinen epäasiallinen arvostelunsa on vastoin hallintolain objektiviteettiperiaatetta.

Kantelijan näkemyksen mukaan elinkeinojohtajan haastattelun loukkaavin osa on se, jossa elinkeinojohtaja toteaa seuraavaa: ”Hankalaa on myös se, että keskusteluyhteys - - - ja kaupungin välillä on katkennut kauan sitten. Nyt keskustelua käydään lähinnä lehden palstoilla ja oikeussaleissa. Mieluusti keskustelisimme hänen kanssaan. On todella hankala ymmärtää sitä pelkotilaa, joka vallitsee - - - pään sisällä”.

Kantelija totesi, ettei ole koskaan halunnut ja vielä vähemmän pyytänyt mitään erityissuhteita edes keskustelujen merkeissä muihin kaupunkilaisiin verrattuna. Kantelija totesi, että viranomaisella ei ole oikeutta kohdella kansalaisia asiattomilla ja loukkaavilla vihjauksilla. Kantelija katsoi, että hänen ikänsä huomioon ottaen viittaus pään sisällä olevaan pelkotilaan on selkeä viittaus siitä, että kantelija on ikänsä vuoksi jotenkin menettänyt arvostelukykyänsä. Kantelijan näkemyksen mukaan se on paljon loukkaavampaa kuin jonkin halventavan nimen käyttäminen. Viittaus pelkotilaan pään sisällä on ristiriidassa hyvän hallinnon perusteiden kanssa, johon kuuluu hyvän kielenkäytön vaatimus. Loukkaavat lausumat eivät kuulu hyvän hallinnon perusteisiin.

Kantelija katsoi, että elinkeinojohtajan lausunnot saattavat täyttää jopa rikoslain 24 luvun 9 §:n kunnianloukkauksen tunnusmerkistön. Pään sisällä olevaa pelkotilaa koskeva kirjoittelu on kantelijan kertoman mukaan johtanut siihen, että nettikommenteissa on esitetty kantelijaa loukkaavia ilmaisuja ja kantelijan arvostelukyky on loukkaavalla tavalla kyseenalaistettu. Elinkeinojohtajan lausuma on kantelijan näkemyksen mukaan saattanut kantelijan julkisen halveksinnan kohteeksi.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Jyväskylän kaupungin kaupunginhallituksen lausunto ja elinkeinojohtajan selvitys (liitteenä).

3 RATKAISU

3.1 Kaupungin lausunto ja elinkeinojohtajan selvitys

Kaupungin mukaan elinkeinojohtaja toimii Jyväskylän kaupunkiorganisaatiossa elinkeino- ja työllisyys -palvelualueen palvelujohtajana. Palvelualue vastaa osaltaan kaupungin elinkeinopolitiikasta, strategisista kaupunkikehityshankkeista sekä muun ohessa kaupungin elinkeinoyhteistyön hoitamisesta. Elinkeinojohtaja on tässä virassaan osallistunut median välityksellä paikalliseen keskusteluun. Kaupunginhallituksen käsityksen mukaan elinkeinojohtaja on haastattelussa ilmaissut asiat tasapuolisesti ja käyttäytynyt asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla.

Elinkeinojohtajan mukaan Jyväskylän kaupungin elinkeinoyksikkö Business Jyväskylä vetää keskustan elinvoiman kehittämishanketta ja elinkeinojohtaja on yksikön johtajana vastuussa kehittämishankkeesta.

Kirkkopuiston asemakaava on saanut lainvoiman vuonna 2011. Asemakaavan toteuttaminen on edellyttänyt useita hallinnollisia päätöksiä, jotka ovat ennen lainvoimaiseksi tulemista käyneet läpi valitusprosessin hallinto-oikeuksissa ja tämä tosiasia on elinkeinojohtajan mukaan kantelussa viitatussa sanomalehtikirjoituksessa neutraalisti todettu. Elinkeinojohtaja kertoi haastattelussa avanneensa ja tuoneensa esiin sitä näkökulmaa, mitä valitukset ovat tosiasiallisesti merkinneet hankkeesta riippuvaisille yrityksille, kiinteistönomistajille ja kaupungin keskustan kehittämiseksi. Elinkeinojohtajan mukaan valituksilla ja oikaisupyynnöillä on ollut kiistaton vaikutus Jyväskylän keskustan, Kirkkopuiston ja sen viereisten kortteleiden kehittämiseen. Kehittämisen viivästyminen aiheutuu merkittäviä sekä taloudellisia että toiminnallisia vaikutuksia useisiin kiinteistönomistajiin, yrityksiin ja kaupunkilaisiin.

Elinkeinojohtajan mukaan kantelija on tulkinnut lehtikirjoitusta virheellisesti kirjoittaessaan kantelussa, että elinkeinojohtaja on haastattelussa viitannut hänen jättämänsä valitukseen. Näin ei asia elinkeinojohtajan mukaan ole, vaan hän kertoi haastattelussa, että valitukset ovat käynnistyneet jo vuonna 2009 Kirkkopuiston asemakaavan hyväksymispäätöksestä, jota kantelija vastusti. Elinkeinojohtaja listasi selvityksessään ne Kirkkopuistoon ja sen asemakaavaan liittyvät käsittelyt, joihin hän kokonaisuutena viittasi Keski-suomalaisen haastattelussa.

Elinkeinojohtaja totesi, että Kirkkopuiston asemakaava on päätetty ja vahvistettu demokraattisen päätöksenteon periaatteiden mukaisesti, joten yläkaupungin ja erityisesti Kirkkopuistoa ympäröivien kiinteistöjen omistajilla, yrityksillä ja käyttäjillä on oikeutettuja odotuksia kaupungin kehittymisestä Kirkkopuiston asemakaavan pohjalta. Valitukset ovat vaikuttaneet Jyväskylän keskustan elinkeinoelämään, keskustan kaupunkirakenteen toimivuuteen ja kaupungin vetovoimaan välillisesti ja välittömästi. Näiden vaikutusten

toteaminen haastattelussa ei elinkeinojohtajan näkemyksen mukaan ole hänen virka-asemaansa nähden sopimatonta, vaan artikkelissa olleet vastaukset ovat todenpitäviä.

3.2 Keskeiset oikeusohjeet

Perustuslain 12 §:ssä turvataan jokaisen sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla.

Perustuslain sananvapaussäännöksen keskeisenä tarkoituksena on taata kansanvaltaisen yhteiskunnan edellytyksenä oleva vapaa mielipiteenmuodostus, avoin julkinen keskustelu, joukkotiedotuksen vapaa kehitys ja moniarvoisuus sekä mahdollisuus vallankäytön julkiseen kritiikkiin (HE 309/1993 vp, s. 56).

Hallintolain 9 §:ssä säädetään hyvän kielenkäytön vaatimuksesta. Viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Hallintolakia koskevan hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) mukaan kielenkäytön asiallisuus merkitsee myös sitä, ettei hallinnon asiakkaaseen kohdisteta loukkaavia tai väheksyviä sanontoja.

Kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain (304/2003, viranhaltijalaki; aiemmin laki kunnallisesta viranhaltijasta) 17 §:n mukaan viranhaltijan on suoritettava virkasuhteeseen kuuluvat tehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä sekä työnantajan työjohto- ja valvontamääräyksiä. Viranhaltijan on toimittava tehtävässään tasapuolisesti ja käyttäytyttävä asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla.

Viranhaltijalain 17 §:n 2 momenttia koskevien hallituksen esityksen (HE 196/2002 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan julkisen vallan käyttäjältä edellytetään riippumattomuutta ja objektiivisuutta. Virantoimitusvelvollisuus on hoidettava hallinnon yleisten periaatteiden mukaisesti tasapuolisesti ja viranhaltijan on käyttäytyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Säännöksessä korostetaan viranhaltijan kulloisenkin aseman ja tehtävän asettamia vaatimuksia virkamieslain 14 §:n 2 momentin tapaan.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on Opetushallituksen virkamiehen haastattelussa esiintymistä koskevassa ratkaisussaan (dnro 3657/4/14) todennut seuraavaa.

Perustuslain 12 §:ssä turvattu sananvapaus kuuluu myös virkamiehelle. Samalla valtion virkamieslain 14 §:n mukaan virkamiehen on muun ohella suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä ja käyttäytyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Siten sellaiset kärjistyksiset ja sanavalinnat, jotka esimerkiksi tiedotusvälineille sallitaan, eivät kuitenkaan välttämättä sovi virkamiehen esittämiksi. Kun virkamies julkisesti esittää mielipiteitään virkatehtäviinsä kuuluvissa asioissa, häneltä edellytetään

korostetun asiallista käyttäytymistä. Virkamiehen asema voi myös asettaa hänelle tavallista kansalaista enemmän rajoituksia sananvapauden käyttämiselle muutoinkin kuin virantoimituksessa. Virkamiehen tulee yleisesti varoa sellaisen käsityksen syntymistä, että hänellä olisi toimintaansa ohjaavia ennakkoasenteita.

Oikeuskansleri on tuomarin kielenkäyttöä koskevassa ratkaisussaan (OKV712/31/2013) todennut seuraavaa.

Valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin mukaan virkamiehen tulee käyttäytyä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Lainkohta asettaa virkatehtävissä vaatimuksia myös kielenkäytölle, jonka tulee ilmentää virkamieheltä edellytettyä asiallista käyttäytymistä. Vaikka lainkohdasta ei voikaan johtaa mitään yksityiskohtaisia sääntöjä kielenkäytön suhteen, on selvää, että ainakaan halventaviksi katsottavat ilmaisut eivät kuulu virkakieleen. Oikeuskansleri totesi lisäksi, että valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin osalta voidaan lähtökohtaisesti todeta, että epäasiallinen kielenkäyttö on lainkohdan vastaista riippumatta siitä, onko virkamiehellä ollut loukkaamistarkoitusta tai onko hän muutoin menetellyt tahallisesti.

Oikeuskirjallisuudesta (Koskinen ja Kulla: Virkamiesoikeuden perusteet, 2019) ilmenee muun muassa seuraavaa.

Viranhaltijalain 17 §:n 2 momentti edellyttää kaikilta virkamiehiltä hyvää ja asianmukaista käyttäytymistä. Arviointiperusteiksi asetetaan virkamiehen asema ja tehtävät. Asemaan viittaamisella korostetaan johtaviin virkamiehiin kohdistuvia tai koko hallinnonalan henkilöstölle asetettavia vaatimuksia. Tehtävät puolestaan saattavat edellyttää virkamieheltä erityisen huomion kiinnittämistä käyttäytymiseen, esimerkiksi asiakaspalvelussa. Velvollisuutta on arvioitava tilannekohtaisesti.

3.3 Asian arviointi

3.3.1 Yleisiä lähtökohtia

Perustuslain 12 §:ssä turvattu sananvapaus kuuluu myös virkamiehelle, kuten kaupungin elinkeinojohtajalle. Sisällöllisesti sananvapaus kattaa muun muassa poliittisen ja yhteiskunnallisen viestinnän, taiteellisen ilmaisun ja kaupallisen tiedottamisen. Sananvapaus ulottuu kaikenlaiseen viestin ilmaisemiseen riippumatta käytettävästä menetelmästä. Keskustelu yhteiskunnallisista ja poliittisista asioista voi edellyttää tietynlaista asioiden kärjistämistä ja tiukkaakin kannan ottamista. Lähtökohtaisesti myös virkamies on siis oikeutettu osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja esittämään kriittisiä mielipiteitä julkisuudessa, kuten haastatteluissa.

Toisaalta viranhaltijalain 17 §:n mukaan viranhaltijan on käyttäydyttävä asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla. Virkamiehen asemasta ja virkatehtävien luonteesta voi siten johtua, että hänen sananvapautensa on rajoitetumpi kuin muilla kansalaisilla. Esimerkiksi sanavalinnat, jotka sallitaan yksityishenkilöille, eivät välttämättä sovi virkamiehen esittämiksi. Asiallisuusvaatimuksen

vastaisuutta voi osoittaa esimerkiksi virkamiehen lausumien jyrkkyys, yksipuolisuus tai hyvän tavan vastaisuus. E erityisen huolellinen tilannearvio on perusteltua tehdä silloin, kun virkamies väittää jotakin menettelyä lainvastaiseksi.

Asiallisuusvaatimuksen noudattaminen korostuu etenkin silloin, jos virkamiehen lausumat kohdistuvat hyvin yksilöidysti johonkin yksityishenkilöön. Toisaalta virkamiehen esittämän kritiikin arvioinnissa virkamiehen virkavelvollisuuksien näkökulmasta voidaan antaa merkitystä sille, missä määrin taustalla on pyrkimys yleisen edun toteuttamiseen, ja sille, missä määrin kritiikille on ollut perusteltua aihetta. Edelleen on niin, että jokin lausuma voidaan kokea subjektiivisesti epäsiälliseksi, mikäli varsinainen asia, johon tuo lausuma liittyy, on sellainen, jota henkilö vastustaa tai josta hän ylipäätään on eri mieltä kuin tuon lausuman esittäjä. Laillisuusvalvonnassa asia arvioidaan jälkikäteen objektiivisin perustein ja eri näkökohtia punnitien.

Huomionarvoista on nähdäkseni sekin, että mitä korkeammassa asemassa virkamies on, sitä helpompi pääsy julkisuuteen hänellä todennäköisesti on ja sitä kautta mahdollisuus saada viestinsä läpi tiedotusvälineissä, mikä asettaa käsitykseni mukaan omat lisävaatimuksensa sille, millaisia kantoja virkamies voi esittää. Toisaalta ei käsitykseni mukaan ole aivan merkityksetöntä sekään, mikä on sen henkilön oma asema ja toiminta asiassa, jossa hän kokee tulleen muiden taholta julkisuudessa epäsiällisesti kohdelluksi.

Oikeusasiamiehen ratkaisukäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että virkamiehen lausumalta pitää edellyttää riittävää yksiselitteisyyttä, jotta sitä ylipäätään voitaisiin käyttää perusteena sananvapauteen puuttumiselle. Näin ei ole, jos erilaisten tulkintojen tueksi voidaan esittää järkeenkäypiä perusteita. Lisäksi tulee ottaa huomioon se asiayhteys, jossa jotakin ilmaisua on käytetty, ja sen asian merkitys kokonaisuudessaan, johon lausumat liittyvät.

Sananvapauden käytön asianmukaisuutta arvioitaessa on myös erotettava toisistaan tosiasiatoteamukset ja arvoarvostelmat (arvostuksenvaraiset mielipiteet, moraaliset kannanotot), koska jälkimmäisiä ei voida näyttää toteen. Toisaalta arvoarvostelmakin saattaa olla suhteeton, ellei sille ole minkäänlaisia tosiasiaperusteita. Tosiasioiden vääristely vilpillisessä mielessä saattaa ylittää sallitun kritiikin rajat, kun tosiasiaväitteeseen voidaan liittää arvoarvostelmia, olettamuksia tai vihjauksia, jotka ovat omiaan antamaan asiasta väärän kuvan yleisön silmissä. Sananvapauden kannalta erityisen vahvaa suojaa eivät siten ansaitse lausumat, joiden taustalla on jokin lausuman esittäjän epäsiällinen motiivi. Arvoarvostelmien ja tosiasiatoteamusten erottaminen toisistaan ei havaintojeni mukaan toisaalta välttämättä kuitenkaan ole helppoa. Kukin tilanne on arvioitava aina tapauskohtaisesti.

Esimerkiksi ilmaisut, joista voi yksiselitteisesti päätellä virkamiehen arvostelevan yksityishenkilön laillisen muutoksenhakuoikeuden käyttämistä tai suhtautuvan siihen kielteisesti, ja ilmaisut, jotka voidaan yleisesti tulkita muutoksenhakuoikeuttaan käyttävän henkilön harkinta- tai arvostelukyvyn kielteiseksi arvioimiseksi tai arvosteluksi, voivat lähtökohtaisesti olla ongelmallisia virkamiehen käyttäminä. Vaikka muutoksenhaku voi viivästyttää tai jopa haitata esimerkiksi kaupungin näkökulmasta tarpeellisia hankkeita ja aiheuttaa tämän vuoksi virkamiehissä voimakastakin turhautumista, tätä ei kuitenkaan saa julkisuudessa kanavoida epäasiallisin sanavalinnoin laillista muutoksenhakuoikeuttaan käyttävään henkilöön. Sinänsä ei toisaalta ole estettä tuoda esiin kaupungin näkökulmaa siitä, mitä muutoksenhaku saattaa merkitä, merkitsee ja on merkinnyt kaupungin näkökulmasta. Kun julkisen keskustelun kohteena on valitusten vaikutus hankkeiden etenemiseen, kritiikki voi henkilöityä, vaikka se olisikaan tarkoituksellista.

Arvioinnin yleisistä lähtökohdista totean vielä, että suullista ilmaisua etenkin haastattelutilanteissa ei voida ainakaan täysin arvioida samanlaisista lähtökohdista kuin kirjallista ilmaisua, jota on mahdollista paremmin punnita ja pohtia. Kirjallisessa kantelumenettelyssä ei myöskään välttämättä ole saatavissa tarkkaa kuvaa siitä, missä määrin haastatteluun pohjautuvassa lehtiartikkelissa virkamiehen sanomiksi kirjatut lausumat todellisuudessa vastaavat sitä sisältöä ja sävyä, jota virkamies on tavoitellut. Siten kirjallisessa menettelyssä voidaan jälkikäteen parhaiten arvioida virkamiesten kirjallisen ilmaisun asianmukaisuutta. Totean vielä, että suullisissa yhteyksissä vapaampaa tyyliä edustavat ilmaisut voivat myös olla sallittavampia kuin muissa yhteyksissä, kun ne voivat tilanteesta riippuen jopa elävöittää käytävää keskustelua.

3.3.2 Kannanotto

Sanomalehti Keskisuomalaisessa julkaistiin 19.5.2020 Kirkkopuiston rakentamiseen liittyvä kirjoitus, jossa haastateltiin Jyväskylän kaupungin elinkeinojohtajaa. Kantelija on kokenut elinkeinojohtajan ilmaisuiksi tulkitsemansa lausumat ja sanavalinnat epäasiallisiksi. Erityisen epäasialliseksi kantelija on kokenut elinkeinojohtajan lausuman, joka kantelijan mukaan leimaa hänet vanhuudenhöperöksi ja antaa ymmärtää, että kantelija olisi menettänyt arvostelukykynsä.

Elinkeinojohtaja puolestaan katsoi muun muassa, että hän on Jyväskylän keskustan kehittämisestä ja elinkeinoelämän edistämisestä vastuussa olevana virkamiehenä velvollinen osallistumaan aiheita koskevaan julkiseen keskusteluun, vaikka se tarkoittaisi vastakkaisia mielipiteitä ja toisen näkökulman esille tuomista asian esille tuoneen henkilön näkökulmiin. Elinkeinojohtajan mukaan on kunnan ja laajemmin koko yhteiskunnan etu, että päätösten tai niitä koskevien valitusten syitä sekä seurauksia käydään läpi eri toimijoiden näkökulmasta. Julkinen keskustelu on demokratian perusedellytys, vaikka siinä usein asetetaan erilaisia

mielipiteitä vastakkain. Elinkeinojohtaja totesi, että julkiseen keskusteluun osallistuvana virkamiehenä hänen erityisenä velvollisuutenaan on varmistaa, että hänen esittämänsä mielipiteet perustuvat faktoihin.

Elinkeinojohtaja viittasi kantelijan Keskisuomalaisessa 14.5.2020 olleeseen haastatteluun ja Ylen haastatteluun 23.6.2020. Elinkeinojohtajan mukaan uutisissa olleiden lausuntojen myötä kantelija on itse asettanut itsensä alttiiksi sosiaalisessa mediassa tapahtuvalle keskustelulle. Kantelija tuo näkemyksiään ja valituksiaan esille aktiivisesti julkisuudessa, mikä on jo pitkään aiheuttanut vilkasta keskustelua perinteissä medioissa ja sosiaalisen median kanavissa. Elinkeinojohtajan mukaan kaupunkilaisten julkinen kuva kantelijasta on siten muodostunut kantelijan oman aktiivisuuden myötä useamman vuoden ajan. Elinkeinojohtaja totesi kantelijan erityisen loukkaavaksi kokeman lauseen osalta, että asiayhteydestä irrotettu lause ei viittaa kantelijan henkilöön tai ikään, vaan haastattelun edelliseen virkkeeseen ja kertoo halusta pyrkiä hälventämään kantelijan huolia Kirkkopuiston tuhoutumisesta.

Totean, että kyseinen lehtiartikkeli ja siinä oleva elinkeinojohtajan haastattelu liittyvät paitsi paikallisesti myös laajemminkin yleisen mielenkiinnon alaan kuuluvaan keskusteluun kaupungin kehittämisestä ja siihen liittyvistä prosesseista ja niiden vaikutuksista. Tällaisiin aiheisiin liittyvään sananvapauden käyttöön puuttumisen kynnyks on yleisesti ottaen korkea myös virkamiesten kohdalla.

Kyse on nyt elinkeinojohtajan näkökulmasta ollut osallistumisesta yhteiskunnallisesti merkittävästä aiheesta käytävään keskusteluun, jossa vastakkaista näkökulmaa edustavana tahona on ollut kantelija, joka on ollut asiassa aktiivinen. Valitusoikeuden käytön ohella hän on kirjoittanut näistä asioista syyskuussa 2018 ja huhtikuussa 2019 Keskisuomalaisen mielipidesivulle. Keskisuomalainen kirjoitti Kirkkopuistoon liittyvistä asioista 6.4.2020, 27.4.2020 ja 14.5.2020. Uutisissa oli kantelijan kuva ja niissä tuotiin esille kantelijan näkemyksiä Kirkkopuiston alueen rakentamisesta. Uutisista kävi muun muassa ilmi, että kantelija oli tehnyt oikaisuvaatimuksen kaupunkirakennelautakunnalle ja kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle. YLE:llä oli 23.6.2020 uutinen, jossa Kirkkopuistoon liittyen haastateltiin kantelijaa.

Kantelija on tuonut kantelussaan esiin sen, että hän on ollut koko uransa kuntien palveluksessa ja toiminut Jyväskylän apulaiskaupunginjohtajana 1981–2002 ja kaupunginvaltuutettuna 2005–2008, eli hän oli ollut varsin pitkään näkyvä hahmo myös Jyväskylän kaupungin hallinnossa, minkä lisäksi hän kertoi toimineensa kansanedustajana 2003–2007.

Ainakaan edellä todetusta näkökulmasta kantelijakaan ei siten mielestäni ole nyt esillä olevan asian viitekehyksessä aivan kuka tahansa muutoksenhakuoikeuttaan käyttävä kuntalainen, joka ei olisi saanut asiassaan ääntään kuuluviin.

Kantelun kohteena ei ole elinkeinojohtajan oma kirjoitus, vaan sanomalehti Keskisuomalaisessa 19.5.2020 ollut uutinen, joka pohjautuu ainakin osittain elinkeinojohtajan haastatteluun. Elinkeinojohtaja ei sinänsä ole kiistänyt artikkelissa hänen lausumikseen kirjattuja asioita. Toisaalta hänen mukaansa osa Keskisuomalaisen artikkelin tekstin sävystä ja jutun otsikko ovat Keskisuomalaisen toimituksen taustaselvityksiä ja journalistisia valintoja, eivät elinkeinojohtajan haastattelussa antamia vastauksia.

Asian arviointia vaikeuttaa mielestäni se, että käytettävissä olevasta aineistosta ei käy selvästi ilmi, mitkä Keskisuomalaisen uutisessa olevat lausumat ovat suoria lainauksia elinkeinojohtajan haastattelusta ja mitkä ovat lehden toimituksen muokkaamia. Siksi en ole voinut muodostaa käsitystä siitä, miten haastattelu oli edennyt, mitä elinkeinojohtajalta oli kysytty, mitä hän oli haastattelussa eri yhteyksissä tarkkaan ottaen sanonut ja miten lopullinen artikkeli vastaa elinkeinojohtajan sanomisten osalta sitä, mitä hän oli sanonut tai tarkoittanut kussakin yhteydessä sanoa, kun sitaateiksi merkityt lausumat ovat arvioni mukaan todennäköisesti osa pitempää keskustelua, kuten usein on. Lisäksi toimitukselliset tekijät, kuten valittu artikkelin sävy ja näkökulma, voivat vaikuttaa myös siihen, millaisina elinkeinojohtajan lausumat näyttävät lopullisessa artikkelissa.

Arvioin kuitenkin asiaa siitä näkökulmasta, voisivatko elinkeinojohtajan lausumat olla edellä kohdassa 3.3.1 esitettyjen yleisten lähtökohtien perusteella toimenpiteitani edellyttävällä tavalla moitittavia, mikäli olisi yksiselitteistä, että elinkeinojohtaja olisi ne sellaisenaan kiistänyt esittänyt. Tällöin kyse on nähdäkseni lähinnä neljästä haastattelun suoraksi sitaatiksi ymmärrettävissä olevasta kohdasta, joista kolme liittyy suoraan kanteliijaan:

”Valitusoikeus kuuluu demokratiaan, mutta niin kuuluu myös enemmistön päätöksen hyväksyminen. Asettamalla oman mielipiteensä ylitse valtuuston ja muiden luottamuselinten päätösten - - - ei kunnioita demokraattista päätöksentekoa.”

”Meillä on valmius käynnistää kesällä P-Paraatin rakentaminen, jos - - - lopettaa valittamisen.”

”Hankalaa on myös se, että keskusteluyhteys - - -n ja kaupungin välillä on katkennut kauan sitten. Nyt keskustelua käydään lähinnä lehden palstoilla ja oikeussaleissa. Mieluusti keskustelisimme hänen kanssaan. On todella hankala ymmärtää sitä pelkotilaa, joka vallitsee - - -n pään sisällä.”

Ensimmäisen lausuman osalta totean, että ainakin jonkinasteisesta kriittisyydestään huolimatta sitä ei kuitenkaan voida tulkita esimerkiksi muutoksenhakuoikeuden vähättelyksi eikä muutoksenhakuoikeutta käyttävän henkilön epäasialliseksi arvosteluksi vaan lausuma voidaan ymmärtää niin, että siinä tuodaan esiin nimenomaan demokratiaan kuuluvia elementtejä ja esitetään lähinnä jyrkähkö mutta kuitenkin sallitun rajoissa pysyvänä arvoarvostelmana pidettävä näkemys

kantelijan toiminnasta tässä viitekehyksessä.

Toisen lausuman kantelija on tulkinnut valitusoikeuttaan käyttävän painostukseksi, joka on mielestäni lähtökohtaisesti varsin subjektiivinen tuntemus. Objektivisesti tarkastellen lausuma on tulkittavissa esimerkiksi niin, että siinä tuodaan esiin päätösten lainvoimaisuuden ja rakennushankkeen etenemisen välinen yhteys, joskin lausuma väistämättä henkilöityy kantelijaan, joka on valitusoikeuttaan asiakokonaisuudessa käyttänyt.

Kolmannen lausuman osalta totean lähinnä sen, että ”pään sisällä vallitseva pelkotila” on sinänsä jossakin määrin värikäs ja tavanomaisesta neutraalista asiatyylistä poikkeavakin ilmaisu, jolla tavoiteltava ajatus – eli käsitykseni mukaan kantelijan nyt esillä olevaa hanketta kohtaan tuntema huoli – olisi sinänsä muotoiltavissa toisinkin. Muuten lausumassa ei ole sellaista, joka erityisesti kiinnittäisi huomiotani, vaan kyse on lähinnä elinkeinojohtajan varsin neutraalisti kuvaamasta tuntemuksesta asian tilasta.

Neljäs sitaatti, jota kantelija on arvostellut, liittyy lausumaan, jonka mukaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa ”kauppa kaatui siihen, ettei myynti-ilmoitusta julkaistu Hesarissa”. Kantelijan mukaan lausumassa on vähättelevä sävy korkeimman hallinto-oikeuden toimintaa kohtaan. Mielestäni tämä lausuma on ymmärrettävissä ensi sijassa niin, että siinä on varsin neutraalisti ja esimerkinomaisesti selvennetty sitä perustetta eli muotovirhettä, jonka vuoksi päätös kumoutui korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Johtopäätökseni on, että kun otetaan huomioon se, mitä olen edellä kohdassa 3.3.1 todennut virkamiehen sananvapauden arvioinnin yleisistä lähtökohdista, minulla ei käytettävissäni olevan aineiston perusteella olisi riittäviä perusteita puuttua edellä selostettujenkaan lausumien esittämiseen, vaikka ne olisikin sellaisenaan lausuttu.

Edellä todetun perusteella kantelu ei johda toimenpiteisiini.

Lähetän päätökseni Jyväskylän kaupungille ja edelleen elinkeinojohtajan tietoon saatettavaksi.